

VLOGA VOJAŠNIŠKIH KLUBOV PRI ZAGOTAVLJANJU CELOSTNE SKRBI ZA PRIPADNIKE SLOVENSKE VOJSKE

THE ROLE OF MILITARY CLUBS IN THE PROVISION OF COMPREHENSIVE CARE FOR SAF MEMBERS

Professional article

Povzetek V članku predstavljam študijo primera vojašniškega kluba kot skupnosti, ki povezuje vse starostne skupine ljudi v celostni skrbi za pripadnike Slovenske vojske. Podajam teoretične podlage za normativno ureditev klubske dejavnosti v SV s posebnim poudarkom na vključevanju družinskih članov. Analiziram model FSG (Family Support Group), ki ga razvija ameriška vojska, in ga prenašam na slovenske razmere. Prikazujem rezultate empirične študije (N = 158), izvedene med pripadniki Vojašnice generala Maistra v Mariboru, ki kažejo, da je klubska dejavnost eden od ključnih dejavnikov pri ustvarjanju kohezivnosti enot. Na podlagi empiričnih podatkov analiziram model Vojašniškega kluba Vojašnice Generala Maistra, za katerega je značilno, da so se ljudje vključili v društvo zaradi zadovoljevanja svojih potreb po druženju in izvajanju določenih aktivnosti, povezanih z aktivnim preživljanjem prostega časa.

Ključne besede *Skupnosti, družina, prostovoljno delo, razvoj.*

Abstract A case study of Army Club as a community connecting people of all ages in holistic care of personnel in Slovenian Armed Forces is presented. The theoretical background information for normative rules in club activities in SAF, with special attention given to inclusion of family members is outlined. Model FSG (Family Support Group), developed in the USA Army, is analyzed and applied to Slovenian situation. Empirical results (N=158), derived from General Maister military post Maribor members, pointed out the crucial role of club activities in developing cohesive structures of military units. On the basis of empirical data Army Club in General Maister military post is analyzed. It is found out reasons for joining mentioned Army Club are mostly of social nature, linking people of common interests in active free time managing.

Key words *Community, family, voluntary work, development.*

Uvod Navezanosti pripadnikov na vojaško organizacijo, na njene naloge in cilje je danes bistveno manj, saj jo razumejo le kot eno od delovnih postaj v posameznikovem življenju (Jelušič, 2002). S sprejetjem Zakona o službi v Slovenski vojski (Uradni list RS, 68/07, v nadaljevanju ZSSloV) je bila pripravljena zakonska podlaga za izvajanje celostne skrbi za pripadnike v Slovenski vojski. Z odhodom pripadnikov Slovenske vojske v mirovne operacije in na misije pa se je potreba po zagotavljanju celostne skrbi za pripadnike Slovenske vojske začela povečevati in pojavila se je potreba po zagotavljanju skrbi za družino odsotnega pripadnika. Vojaški poklic je specifičen, saj v veliko primerih zahteva tudi daljše odsotnosti od družine oziroma doma. Zato je v veliko primerih partner preobremenjen in mora za pomoč prositi sorodnike, prijatelje ter znance. Družine pripadnikov so pomemben dejavnik v vojaški organizaciji (Manos, 1994), ki potrebujejo podporo in pomoč. To pomoč – podporo družini – bomo deklarativno zagotavljali tudi v klubih, ki naj bi delovali v vsaki vojašnici Slovenske vojske.

Temeljno vodilo pri oblikovanju skupin za podporo družinam je, da si vojaki in vojaške družine med seboj pomagajo, kadar so vojaki prerazporejeni na drugo delovno mesto v drugi kraj ali na oddaljeno krizno območje, in sicer zato, da lažje preživijo morebitne življenjske krize (poškodba ali smrt partnerja, ločitve, poškodbe, smrt otroka itn.). Programi morajo pomagati tudi otrokom, da bodo pridobili kognitivne in socializacijske veščine (Zellman, Johansen, 1995). Sistem družinske podpore mora biti oblikovan tako, da podpira delo poveljnika vojaške skupnosti pri opravljanju nalog in doseganju ciljev skupnosti. Zavedati pa se moramo, da: »/.../ ko je skupnost oblikovana, to še ne pomeni, da bo to skupnost za vedno. Skupnost se mora nenehno izpopolnjevati.« (Košir idr., 2007)

1 SKUPINE ZA PODPORO DRUŽINAM IN VOJAŠNIŠKI KLUB

V nadaljevanju predstavljamo delovanje ameriške oblike skupin za podporo družinam (The Family Support Group (FSG) Leader's Handbook, U. S. Army Research Institute, 2000). Skupin za podporo družinam ne sestavljajo samo žene vojakov in njihove partnerice, temveč tudi drugi pripadniki, ki jih to zanima in želijo enoto ter pripadnike podpreti (civilne osebe, zaposlene v vojski, upokojenci, starši, partnerji samskih vojakov ali vojakinj); skupaj predstavljajo veliko »družino enote«. Raziskave v vojski ZDA so pokazale, da skupine za podporo družinam niso hierarhična organizacija, temveč so vsi člani enakopravni. Skupine za podporo družinam so uspešne takrat, kadar vsi vojaki (ne glede na položaj in čin) in njihovi družinski člani čutijo, da so podprti in cenjeni. V ZDA se že zavedajo, da mora vodstvo vojaške organizacije obravnavati programe, ki se izvajajo v okviru klubov, kot investicijo, in ne toliko kot strošek (Duprey, 1993, str. 286).

Namen skupine za podporo družinam je pravočasno zagotoviti dobre informacije in sklepati nova poznanstva ter prijateljstva. Člani skupine za podporo družinam se med seboj čustveno podpirajo in si pomagajo tako pri izvajanju dnevnih opravil kot pri drugih delih. Ustanavljanje in delovanje skupine za podporo družinam je še posebno

pomembno pri vojaških enotah, ki so premične in namenjene hitremu posredovanju na različnih kriznih območjih po svetu. V takih enotah mora poveljnik vsak mesec organizirati sestanke z vojniki in njihovimi družinami, ki se jih udeležijo tako vojniki kot njihovi družinski člani, in jih obvestiti o poslanstvu in nalogah vojaške enote. Poveljnik mora poročati odkrito, kolikor zaradi zaupnosti vojaških podatkov lahko, predvsem pa mora povedati, kam bo enota premeščena, na katero območje gre, koliko časa bo predvidoma odsotna z doma in kako lahko družine navežejo stik z vojniki ter ocenijo stopnjo nevarnosti, ki ji bodo vojniki izpostavljeni. Poveljnik mora zagotoviti nepretrgano povezavo z zalednim poveljstvom enote in, če je le mogoče, povezavo z vodjo skupine za podporo družinam. Poveljnik se mora zavedati, da so njegovi vojniki, ki niso odšli na misijo in so ostali v vojaški bazi, zaledno poveljstvo in da so skupine za podporo družinam tudi del njegove enote in odgovornosti. Vsi skupaj morajo delati enotno ter skrbeti, da je skupina za podporo družinam redno obveščena in da je omogočena komunikacija med njo in vojniki.

Naloge skupine za podporo družinam so organiziranje sestankov (družabni, informacijski sestanki, dobrodošlice), sprejem novih vojakov in njihovih družin, organiziranje in pripravljanje telefonskih mrež, uvajanje drugih oblik komunikacije z družinami enote, pripravljanje in vodenje seznamov o družinskih članih in zagotavljanje podpore posameznim družinam. Na družabnih sestankih se obravnavajo predvsem težave, s katerimi se družina srečuje ob premestitvi v drug kraj (selitev) oziroma ob ločitvi družine (odhod vojaka na misijo). Skupine za podporo družinam ne smejo zanemariti skrbi za varstvo otrok med sestankom. Zato morajo organizirati varstvo otrok, da se bodo lahko žene brez skrbi udeležile sestanka in si malo odpočile. Namen informacijskih sestankov je, da dobijo družinski člani neposredno informacijo od poveljnikove skupine o dogajanju na misiji. Zaželeno je, da je sestanek prikazan v obliki videa oziroma avdiokonference. Izkušnje kažejo, da si informacij najbolj želijo žene mladih vojakov. Na sestankih se obravnavajo tudi teme, povezane s financami in vsakdanjimi nalogami, ki jih je treba opraviti doma. Sestanki skupine za podporo družinam morajo načeloma potekati enkrat na mesec, in sicer na isti dan, ob istem času in na istem mestu, tako da si lahko ljudje razporedijo delovni čas in se jih z gotovostjo udeležijo. Skupina za podporo družinam ima tudi velik simboličen pomen. Temeljna naloga je zaželeto dobrodošlico novim vojakom in njihovim družinam. Vojaku in družini se najprej predstavi vojašnica z vsemi pomembnimi objekti in ustanovami, pokažejo se skupnost, območja, na katerih lahko živijo, ponudi se jim pomoč pri iskanju nastanitve (stanovanje, hiša). Telefonska mreža je namenjena hitremu pretoku informacij v času, ko so enota in pripadniki na misiji. Nalogi skupine za podporo družinam sta tudi pomoč ob travmi (na primer ob smrti vojaka) in zagotavljanje materialnih sredstev ter socialne pomoči za družine vojakov na misiji. Ko gre vojak na misijo v tujino oziroma je tja premeščen za določen čas (za eno leto) in ni možnosti, da bi ga spremljali partner ter otroci, se v vojski ZDA veliko družin odloči (44 odstotkov, predvsem mlade družine) oditi živeti domov k staršem in se šele po partnerjevi vrnitvi z misije vrnejo v kampus oziroma vojaške baze, v katerih sicer živijo. Skupine za podporo družinam so organizirane na ravni bataljona, vanjo so vključeni vsi vodje skupine iz podrejenih čet, ki sestavljajo vodstvo. V teh primerih se izvajajo skupni sestanki s

člani skupine za podporo družinam za celoten bataljon na enem mestu. Zaželeno je, da je v vodstvu skupine za podporo družinam tudi starejši svetovalec, navadno žena poveljnika bataljona. Vključijo se lahko tudi prostovoljci, ki zbirajo informacije od žena in jih prenašajo do vodstva skupine za podporo družinam ter obratno (tipalke na terenu) in ki opravljajo tudi druga opravila za potrebe vodstva skupine. Skupina za podporo družinam potrebuje za svoje delo najmanj večji prostor za druženje, jedilnico, kapelo in gledališče. Minimalna oprema, ki jo mora imeti skupina, obsega mize in stole, telefone, kopirni stroj, računalnike s pripadajočo opremo in pisarno za administrativno delo (delo z dokumenti).

2 VOJAŠNIŠKI KLUB VOJAŠNICE GENERALA MAISTRA V MARIBORU

V nadaljevanju predstavljam še slovensko »protiutež«. Društvo Vojašniški klub Vojašnice generala Maistra v Mariboru oziroma v nadaljevanju *klub* je bilo ustanovljeno zato, da bi zapolnilo pomanjkljivosti, ki so se pojavile med pripadniki SV pri izvajanju celostne skrbi za pripadnike. Društvo temelji na organiziranju preživetja prostega časa pripadnikov Vojašnice generala Maistra v Mariboru. Njegov cilj je tudi včlaniti čim več družinskih članov pripadnikov SV, upokojencev SV in MO, veteranov vojne za Slovenijo ter drugih. Ena od želja je tudi, da bi se vojska približala civilnemu prebivalstvu in bi se spremenilo mnenje o zaprtosti te organizacije.

V klubu je danes okoli 140 članov. Vodi ga upravni odbor s predsednikom, skupaj predstavljata »kondenzacijsko jedro«. V klubu so tudi upravnik, blagajnik in tajnik, ki skrbijo za njegovo nemoteno delovanje. Registriran je kot društvo in mora upoštevati vse predpise, ki jih zahteva Zakon o društvih. V klubu potekajo različne interesne dejavnosti. Najaktivnejše so strelska, glasbena, taborniška in kuharska. Društvo prav tako dobro sodeluje z Zvezo slovenskih častnikov in veteranskimi organizacijami. Člani kluba lahko uporabljajo v popoldanskem času vse športne objekte in površine, med drugimi tudi fitness v vojašnici. Zelo dobro je opremljeno strelišče za zračno orožje, ki ga strelci z veseljem uporabljajo. H klubu spadajo častniška in podčastniška soba ter družabni prostor. Prostore za delovanje društva sta omogočila SV in MO. Klubski objekti so tako v vojašnici kot zunaj nje. V objektu zunaj vojašnice potekajo predvsem družabni dogodki in različna srečanja (v nekdanji stražarnici na strelišču v Radvanju). Uporablja se predvsem za delovanje sekcij, kot so taborniška, likovna in kinološka, ki potrebujejo predvsem prostor v naravi. Tak prostor se lahko uporablja tudi za družabne namene, kot so različna praznovanja. V klubu so zelo dejavni tudi upokojenci in vojni invalidi, ki so zelo uspešni v strelski sekciji. Na tekmovanjih dosegajo zelo dobre rezultate, zaradi česar so še posebno prepoznavni. V klubu dobijo predvsem informacije o dogodkih v SV in druge novice. Ker je primanjkovalo ljudi z različnimi vrstami znanja za izvedbo vseh prostočasnih aktivnosti, smo se v vodstvu odločili, da se bo klub začel tesneje povezovati z različnimi društvi, ki delujejo na mariborskem območju. Tako se je vojska tudi bolj približala prebivalcem Maribora. Uspešno sodelujemo s taborniškimi društvom Ukročena reka, Kinološkim društvom Poetovio, društvom S.W.A.T., Zvezo vojnih invalidov, Strelsko zvezo Slovenije, ZSČ Maribor in Veteransko organizacijo Maribor. Koristi

so obojestranske: družine pripadnikov oziroma člani se lahko udeležujejo letnih taborjenj, ki jih organizirajo taborniki v Puli na Hrvaškem, in zimskega tabora v planinski koči na Glažuti. Društva nam zagotavljajo strokovno znanje in kader, mi pa v okviru svojih zmožnosti društvom pomagamo z opremo in prostorom pri izvedbi njihovih aktivnosti.

Klub prav tako sodeluje pri podpori in izvedbi različnih spominskih dogodkov, kot so pekrski dogodki, različna tekmovanja, ki jih izvaja Zveza slovenskih častnikov, likovne kolonije, tradicionalne nogometne tekme med ministrstvom in Zvezo slovenskih častnikov, sodelovanje pri organizaciji strelskih tekmovanj z zračno puško in pištolo, pomoč pri promociji SV ob dnevu odprtih vrat vojašnice. Društvo se denarno vzdržuje s članarino in deležem, ki ga dobi od avtomatov za pijače, ki so v vojašnici. Ves pridobljeni denar je vrnjen pripadnikom v obliki novoletnih daril in izvedbe kulturnih programov. Del finančnih sredstev namenjamo vzdrževanju infrastrukture objekta, ki smo ga dobili v upravljanje od ministra in v katerem izvajamo svojo dejavnost. Del sredstev pa je namenjen za propagandni material.

Zaradi večje prepoznavnosti kluba in ugotovitev, kaj je treba po mnenju uporabnikov v prihodnosti najbolj razvijati, je bila izvedena raziskava.

3 RAZISKAVA

Pri raziskavi sem uporabil deskriptivno neeksperimentalno metodo raziskovanja, podatke pa sem proučil z metodami kvantitativne statistike. Na podlagi izvedene ankete v Vojašnici generala Maistra v Mariboru je bila pripravljena empirična analiza. Izpolnjenih anketnih vprašalnikov je bilo 158 (razdeljenih 300). Anketiranih je bilo 83,5 % moških in 16,5 % žensk. Struktura vzorca po družinskem statusu je pokazala, da je 44,1 % anketirancev poročenih, 25,5 % je samskih in 30,4 % anketirancev živi v zunajzakonski skupnosti. Vprašanja so bila postavljena tako, da je bilo mogoče izbrati stopnjo strinjanja na lestvici od ena do štiri, v rezultatih pa so navedene povprečne vrednosti. Anketa je bila prednostno namenjena pripadnikom stalne sestave oziroma poklicnim pripadnikom Slovenske vojske in drugemu osebju, ki skrbi za podporo delovanja vojaških enot v vojašnici.

Empirični podatki kažejo, da so pripadniki seznanjeni z delom vojašniškega kluba VGM (61 %) in ga tudi obiskujejo ter da večinsko podpirajo ustanavljanje klubov (90 %). Z delom kluba so glede na status zaposlitve (odstotki v oklepaju predstavljajo deleže posameznih kategorij poklicnega statusa) najbolj seznanjene civilne osebe, zaposlene v vojašnici (100 %), sledijo vojaški uslužbenci (93 %), častniki (79 %), podčastniki (66 %) in vojaki (55 %). Vojašniški klub obiskujejo večinoma civilne osebe (80 %), sledijo vojaški uslužbenci (71 %), častniki (64 %), podčastniki (55 %) in najmanj vojaki (47 %), zaposleni v vojašnici. Glede na družinski stan ugotavljamo, da vojašniški klub večinoma obiskujejo zaposleni, ki imajo družine (66 %) ali živijo s partnerjem (62 %), sledijo tisti, ki živijo s starši (50 %) ali sami (40 %). Podobno so z delom kluba najbolj zadovoljni zaposleni, ki živijo z družino

(76 %) oziroma partnerjem (66 %), s starši (63 %), skupaj s starši in družino (59 %) ter najmanj zaposleni, ki živijo sami (40 %). Klub obiskujejo najpogosteje zaposleni v starosti od 36 do 45 let (68 %) in najmanj zaposleni, stari med 26 in 35 leti (45 %), zato so te skupine tudi najbolj oziroma najmanj seznanjene z delom kluba. S storitvami kluba VGM so najzadovoljnejše civilne osebe (stopnja zadovoljnosti je 3,4 na lestvici od 1 do 4), sledijo častniki in vojaki (2,8) ter vojaški uslužbenci (2,7). Najmanj so s storitvami zadovoljni podčastniki (2,4). Glede na družinski stan pa so s storitvami najbolj zadovoljni anketiranci, ki živijo z družino ali s partnerjem, najmanj pa so zadovoljni samski anketiranci (2). Glede na stopnjo izobrazbe so z delom vojašniškega kluba najbolj zadovoljni zaposleni, ki imajo četrto stopnjo izobrazbe (3,3) najmanj pa tisti s peto oziroma sedmo stopnjo izobrazbe (2,6), saj imajo tudi višje zahteve.

Ugotavljamo, da vidijo zaposleni prednosti v druženju s sodelavci (3,2) oziroma v neformalnih oblikah druženja (3,2), niso pa naklonjeni pogovorom o službenih zadevah v okviru klubov. Anketirani so za največjo slabost vojašniškega kluba izbrali slabo opremljen prostor (pohištvo in druga oprema: 2,8), sledi gostinska ponudba (2,7) in na koncu še lokacija vojašniškega kluba (2,3). Anketiranci so ocenili, da klub trenutno najbolje zadovoljuje potrebe veteranov in Zveze častnikov (2,5), upokojencev MO (2,4), njihove osebne potrebe (2,3), potrebe pogodbenih pripadnikov (2,2) in najmanj potrebe njihovih družin (1,5). Anketirani so na prvo mesto pomembnosti vključevanja določenih pravil in skupin ljudi v delovanje kluba postavili delovni čas (3,3), drugo mesto so dodelili popularizaciji vojašniškega kluba (3,0), sledi vključevanje zaposlenih v delo kluba oziroma naloga, da vsak zaposleni aktivno prispeva k razvoju kluba, potem vključevanje upokojencev MO, veteranov in Zveze slovenskih častnikov (2,9) ter vključevanje pogodbenih pripadnikov (2,6). Na konec so anketirani postavili vključevanje družinskih članov (2,3).

Anketirance zelo zanima sodelovanje v več sekcijah, žal pa je samo 27 % vprašanih pripravljenih sodelovati pri izvajanju oziroma vodenju. Za anketirance bo v prihodnje najpomembnejše, da se bodo v okviru vojašniškega kluba zagotovile nizke cene storitev (povprečna vrednost pomembnosti na lestvici od 1 do 4 je 3,5). V prihodnje želijo doseči brezplačni spletni dostop (3,4). Treba bo razširiti gostinske storitve (3,4) in izboljšati opremljenost prostorov (3,3). Medtem ko je pripadnik v mirovni operaciji in na misiji, bo treba zagotoviti pomoč družini (3,3) ter omogočiti prenos informacij do pripadnika (3,2) ter obratno. Športne dejavnosti bo treba razširiti (3,1) in zagotoviti fleksibilnejši delovni čas (2,8). Anketiranci so našteje oblike pomoči (povprečna vrednost pomembnosti od 1 do 4 je 3) po stopnji pomembnosti razporedili tako: zagotavljanje prenosa informacij od družine pripadnika v mirovni operaciji in na misiji ter nazaj k družini, pravno svetovanje, socialna pomoč in zagotavljanje podaljšanega varstva za otroke. Prav tako se strinjajo z organiziranjem prehrane (2,9), s tem, da gredo po otroke v vrtce (ko je pripadnik v mirovni operaciji in na misiji ali kako drugače službeno zadržan; 2,8), z nego ostarele osebe (2,8) in s poklicnim svetovanjem za družinske člane (2,7). Anketiranci so vse programe ocenili za precej pomembne. Srednja vrednost pomembnosti znaša med 3,31 in 2,73.

Ustanavljanje klubov je potrebno in nujno za izvajanje celostne skrbi za pripadnike in njihove družinske člane. Za izvedbo vseh programov v vojašniških klubih nimamo dovolj usposobljenih inštruktorjev oziroma strokovnjakov, zato se vojašniški klub VGM povezuje z društvi in drugimi organizacijami, ki mu zagotavljajo potreben strokovni kader za delovanje sekcij. Klubi so stičišče dogajanja med lokalno skupnostjo in vojsko, ki izvaja aktivnosti na področju določene vojašnice oziroma regije, v kateri živijo pripadniki Slovenske vojske. V klube je po mnenju vojakov smiselno vključiti tudi družinske člane (partnerje, otroke), ki bodo lahko s svojim prostovoljnim delom veliko prispevali k celostni skrbi za pripadnike (družine). To je še posebno pomembno takrat, kadar so pripadniki na misijah v tujini in bi lahko družinski člani prek vojašniških klubov dobili vso potrebno pomoč in informacije (nujno bi bilo ustanoviti skupine za podporo družinam pripadnikov). Anketiranci si v prihodnosti želijo nizko ceno storitev, brezplačen spletni dostop, širitev gostinske ponudbe, boljšo opremljenost prostorov, pomoč družini v času, ko je pripadnik v mednarodnih operacijah in na misijah, zagotavljanje informacij, izvajanje športnih dejavnosti in celodnevni delovni čas. V prihodnosti si pomoč predstavljajo kot pomoč pri prenosu informacij, pravno svetovanje, socialno pomoč, zagotavljanje podaljšanega varstva za otroke, izposoja športnih rekvizitov in taborne opreme. Vojašniški klub mora zagotavljati gostinsko ponudbo na ustrezni ravni (jedi in pijača), nizko ceno storitev, ki so dostopne tako pripadnikom vojske, družinskim članom, upokojencem MO oziroma vsem uporabnikom storitev vojašniškega kluba. Klub je treba opremiti s sodobno audio- in videoopremo, ki bo omogočala brezplačno povezovanje družine pripadnika s pripadnikom na misiji (internet, telefon), in s funkcionalnim pohištvom ter opremo. Klub mora omogočiti temeljne pogoje za delovanje skupin za podporo družinam ter pogoje za delovanje sekcij. Opremljen bi moral biti z osebnimi računalniki, brezplačnim spletnim dostopom, knjižnico, prostorom za izvajanjem prostočasnih in športnih aktivnosti. Delovni čas mora biti prilagodljiv glede na izvajanje aktivnosti.

Raziskava je pokazala, da si pripadniki želijo pomoči družini predvsem takrat, ko so v mednarodnih operacijah in na misijah. Gre zlasti za prenos informacij od družine do odsotnega pripadnika in nazaj. Od vseh anketiranih je samo 30 % vprašanih povedalo, da želijo v dejavnosti oziroma sekcije kluba vključiti tudi družinske člane, in sicer predvsem otroke, sledijo partnerji in na koncu drugi sorodniki. Ne glede na to je odstotek vključevanja družinskih članov zelo majhen, saj jih je kar 74 % poročenih oziroma živijo v zunajzakonski skupnosti. Pri obravnavanju oblik pomoči so anketiranci na prvo mesto postavili družino. Torej lahko zaključimo, da si pripadniki želijo različnih oblik pomoči za svoje družine, še posebno, kadar so na misiji. Iz stopenj zadovoljnosti lahko sklepamo, da klub v trenutnem modelu posebno dobro zadovoljuje pripadnike, ki imajo družine, kar pomeni, da deluje po predvidenih načelih.

4 MODEL ORGANIZIRANJA IN VODENJA KLUBOV ZNOTRAJ SV

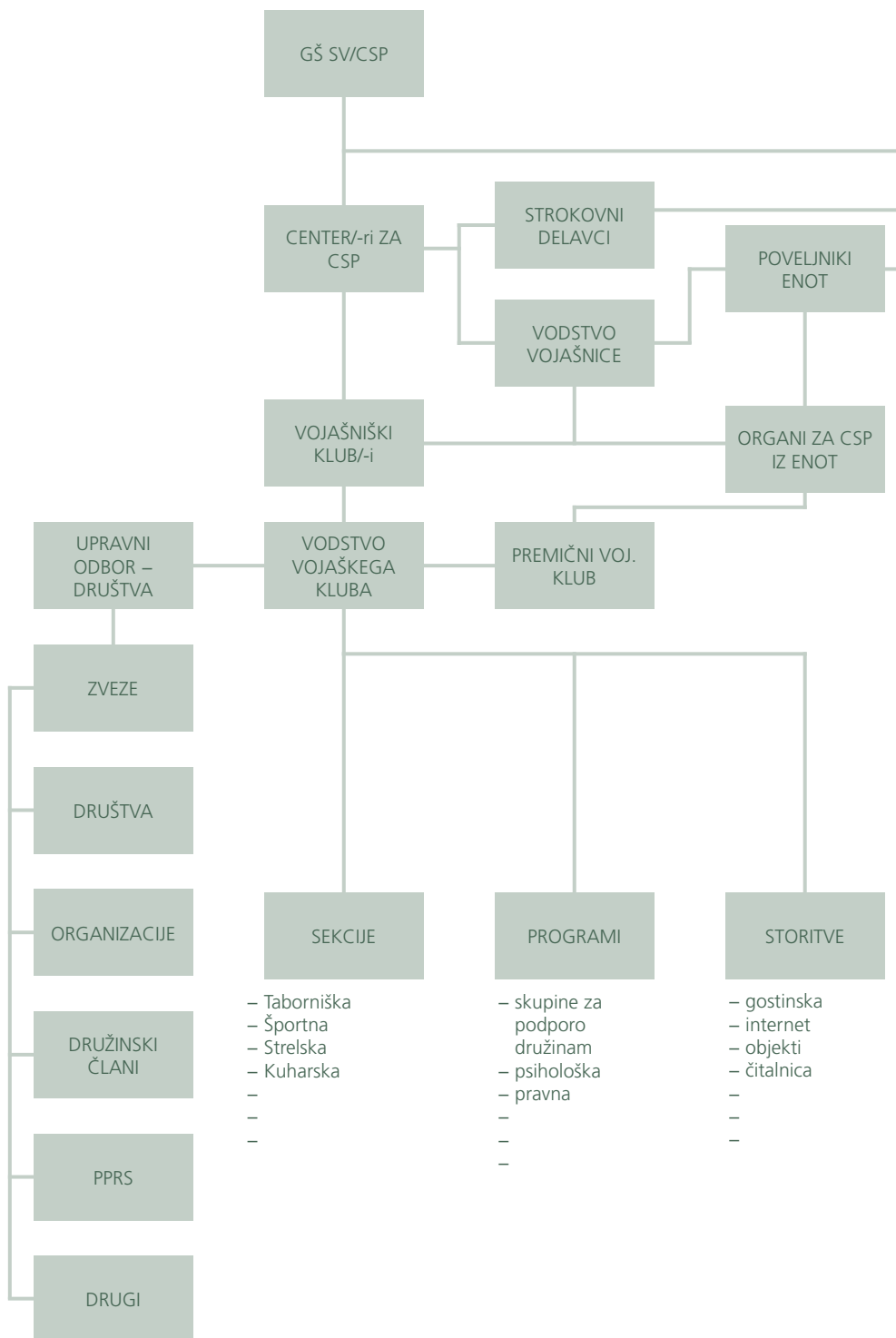
Predstavljam hipotetični model kluba znotraj SV, v katerega uvajam teoretične ugotovitve in v prejšnjem poglavju predstavljene empirične raziskave. V vojašnicah se določi klubski prostor, ki lahko obsega tudi knjižnico, medioteko in druge prostore in je namenjen srečevanju pripadnikov, njihovih družinskih članov in priložnostnim prireditvam. Poslovanje klubov se ureja s pravili službe (ZSSloV, 85. člen). V klubu so torej na izbiro dejavnosti in programi za zagotavljanje celostne skrbi za pripadnike Slovenske vojske, hkrati pa se je tam mogoče tudi samo družiti. Namenjen je sestajanju in srečevanju častnikov, podčastnikov, vojakov, njihovih družinskih članov, upokojencev MO in drugih uporabnikov ob različnih priložnostih in dogodkih v vojašnici ter objektih vojašniškega kluba zunaj vojašnice. Dejavnosti lahko potekajo v delovnem in tudi v prostem času. Klub organizira in izvaja manjša družabna srečanja in slovesnosti v okviru vojašnice oziroma vojašniškega kluba ter zagotavlja podporo za izvajanje sekcij, programov in dejavnosti. Delo v vojašniškem klubu poteka po načelu prostovoljnosti. Centri za celostno skrb za pripadnike se organizirajo na ravni vojašnic v sestavi uprav vojašnic, ki pa so neposredno podrejeni GŠSV. V enotah bi pripadniki, ki delajo na področju celostne skrbi za pripadnike, skrbeli predvsem za ustanavljanje in delovanje skupin za podporo družinam. Centri za celostno skrb za pripadnike na ravni vojašnice bi bili odgovorni za strokovno podporo in izvajanje pomoči. Vse aktivnosti, ki so povezane z delovanjem skupin za podporo družinam, bi imele prostore za sestanke, druženje in pisarno, ki bi bili zagotovljeni v okviru kluba. Ta bi bil sestavni del centra za celostno skrb in bi deloval v vsaki vojašnici. Centri za celostno skrb bi bili podrejeni neposredno GŠSV in bi skrbeli za delovanje in podporo vojašniških klubov, ki delujejo na območju pristojnosti posamezne uprave vojašnice, v sestavi katere so tudi organizirani centri za celostno skrb za pripadnike. Klub bi bil, poleg vpetosti v formacijo SV, organiziran in registriran tudi kot prostovoljno društvo. Tako bi omogočili ljudem (ki niso zaposleni v Slovenski vojski in niso upravičenci do celostne skrbi za pripadnike, skladno z ZSSloV), ki vojašniškemu klubu pomagajo pri vodenju sekcij oziroma priložnostnih aktivnosti (izmenjava programov in dogovorov o programskem sodelovanju s civilnimi društvi in zavodi) normalno vključevanje v vojašniške klube in izkoriščanje nekaterih ugodnosti (prostor, oprema, gostinske storitve). V vojašnici se določi klubski prostor, ki je navadno v objektu, v neposredni bližini ograje vojašnice, in omogoča neposreden vstop v klubski prostor. Omogočena morata biti dostop civilne javnosti in obiskovanje družinskih članov. Tako se izognemo nepotrebnim varnostnim postopkom, ki se izvajajo ob vstopu v vojašnico. Opravi se le osnovna identifikacija, na podlagi katere se osebi omogoči vstop v klub. Klub ima zunaj delovnega časa na voljo športne objekte, strelišča in druge objekte, ki so lahko namenjeni druženju, rekreaciji in priložnostnim prireditvam. Za delovanje kluba je odgovorno vodstvo, ki mora biti določeno ob formaciji. V sestavi formacije morajo biti delovna mesta: vodja kluba – koordinator, upravnik kluba – skrbnik objektov in prostorov, referenti za administrativno-tehnične zadeve, za programske zadeve, za logistiko in finance ter osebe za izvajanje gostinske ponudbe. Za

vodjo kluba je zaželeno znanje s področja socialnega in psihološkega dela ter organizacije dela. Prav tako so zaželeni delovni izkušnje s področja civilno-vojaškega sodelovanja. Glavna naloga klubov bo tudi sodelovanje z lokalno skupnostjo, v okviru katere klub deluje. Zelo pomembni so tudi referenti za programske zadeve, ki morajo poznati vse programe, ki se izvajajo v okviru celostne skrbi za pripadnike na ravni celotne SV, ter jih ustrezno uvesti v klube.

Do storitev, ki jih izvaja klub, so skladno z ZZSloV upravičeni družinski člani pripadnikov stalne sestave, pripadniki pogodbene rezerve in upokojenci MO. Ker je klub organiziran kot društvo, bi se lahko vanj včlanili tudi ljudje, ki podpirajo delovanje vojašniškega kluba, in sicer tako, da bi aktivno sodelovali pri izvedbi sekcij kluba. To so predvsem člani različnih civilnih društev, kot so taborniško, planinsko, ribiško, strelsko in druga civilna združenja ter organizacije, ki aktivno prispevajo k razvoju vojašniškega kluba, vojašniški klub pa tudi uporablja njihove storitve (obojestranska korist). To je tudi eden od vzrokov za organiziranje in registriranje društva kluba. Vodstvo kluba v sodelovanju s centri za celostno skrb za pripadnike in enote, ki so nastanjene v vojašnici, načrtuje, organizira, usklajuje in izvaja klubske programe in dejavnosti. Vodstvo kluba usklajuje želje in potrebe upravičencev do klubskih dejavnosti in jih usklajuje s centrom za celostno skrb, poveljstvi, enotami in zavodi ter poveljnikom vojašnice, v kateri klub deluje. Vez med enotami, nastanjenimi v vojašnicah, in klubi so pripadniki, ki delajo na področju celostne skrbi za pripadnike v enotah in prenašajo želje svojih sodelavcev v vojašniški klub ter tudi sami ustrezno pomagajo vodstvu kluba.

Seveda se moramo zavedati, da se lahko nekatere enote premaknejo tudi na teren, kjer lahko delujejo in delajo dlje časa. V takem primeru je treba organizirati premične klube, ki spremljajo enote tudi na terenu in jim zagotavljajo določene storitve, ki so namenjene izključno pripadnikom, zaposlenim v SV, kadar so zunaj vojašnic: na skupnih taktičnih vajah, terenskem delu, v mednarodnih operacijah in na misijah (v okviru nacionalnih podpornih elementov) in tudi v vojni. Premični klub je premični tehnični servis, ki skrbi za izvajanje kulturnih programov, prikazovanje filmov, organiziranje in izvajanje informativne dejavnosti gostinske ponudbe in trgovinske dejavnosti. Skrbnik tehničnih sredstev premičnih vojašniških klubov je vodstvo kluba, ki sredstva uporablja oziroma jih dodeljuje v uporabo enotam in jih v primeru odhoda enote na teren preda v uporabo ter po potrebi zagotovi tudi določen strokovni kader za izvajanje programov in dejavnosti. Sredstva, ki jih ima premični klub, morajo biti zbrana in zložena v kontejnerjih, ki se naložijo na tovorna vozila in se prepeljejo ter razporedijo po terenu, kjer so vojaki. Ljudi za delo v premičnih klubih zagotovijo enote (pripadniki, zadolženi za celostno skrb za pripadnike) in po potrebi tudi klub ob pomoči centrov za celostno skrb za pripadnike. Zagotoviti je treba, da vojaki ne izgubijo stika z okoljem in da se jim omogoči komuniciranje (telefon, internet) z domačimi in prijatelji. Zelo pomembna sta tudi zagotovitev ustrezne gostinske ponudbe in prodaja najnujnejših higienskih potrebščin, cigaret, napitkov in podobnega. Vse to dobro vpliva na razpoloženje vojakov in povečuje njihovo pripadnost, kohezivnost ter pripravljenost za delo.

Slika 1:
Struktura kluba

Klubi so namenski prostori v vojašnicah za interesno združevanje, izobraževalne dejavnosti, organiziranje in izvajanje programov zunaj delovnega časa, posredovanje informacij o programih celostne skrbi za pripadnike in pogojih udeležbe ali vključevanja v programe, humanitarne in druge aktivnosti pomoči za pripadnike in njihove družinske člane ter zagotovljeno gostinsko ponudbo. Klub mora biti opremljen s pohištvo in opremo, ki bo omogočala sprostitev pripadnikov in zadovoljevanje potreb, kot sta obveščanje (časopisi, televizija, branje knjig in revij – strokovna literatura) in gostinska ponudba. Prostor mora biti opremljen tako, da bodo poveljniki v njih lahko sprejemali protokolarne obiske. Prav tako SV sodeluje s tujimi vojskami in zelo je zaželeno, da se lahko tudi pripadniki na obisku umaknejo v klub in ga izkoristijo za svoj delovni prostor ali druženje. Zagotovljena mora biti brezžična povezava z internetom in na voljo mora biti nekaj osebnih računalnikov, ki jih lahko uporabljajo obiskovalci kluba. Objekti klubov so lahko tudi zunaj vojašnic in jih upravljajo lokacijsko pristojni klubi.

Športni objekti v vojašnicah so prostori za športno vadbo z ustrezno športno opremo. Programe v športnih objektih izvajajo strokovnjaki za športno vzgojo. Ugotavljamo, da je predvsem v poletnih mesecih veliko zanimanja zaposlenih za uporabo asfaltne in zelene površine v vojašnici. Vojašnice se razprostirajo na velikih površinah z urejenimi parkovnimi nasadi in parki. V klubih bi bile tudi čitalnice z manjšimi zbirkami knjig, revij, časopisov in z novejšo strokovno literaturo, ki bi se po potrebi vračala v knjižnico ter se sproti dopolnjevala z novejšo. Prostor bi bil opremljen tudi z računalniki in tiskalniki. Prostorska organiziranost mora zagotavljati dostopnost programov in dejavnosti vojašniškega kluba vsem pripadnikom in njihovim družinskim članom ter drugim upravičencem, kar pomeni, da bi v najboljšem primeru moral klub mejiti na zunanjo mejo vojašnice. Imel bi fleksibilno strukturo, katere del je razviden tudi s slike 1.

Sklep Glede na dejstvo, da je SV postala profesionalna vojska in da izgublja lastnosti institucionalne vojske, je nujno treba spremeniti pristop do naših pripadnikov in tudi naša pričakovanja. Vojaške družine danes bistveno vplivajo na vojaško učinkovitost in pripravljenost pripadnikov vojaške organizacije. Družinski člani lahko zelo vplivajo na odločitev pripadnika o odhodu iz oboroženih sil, kadar postanejo razmere v vojaški skupnosti za družino neznosne ali pa si želi družina drugačnega življenja. V programe in aktivnosti, ki se bodo izvajali v okviru klubov, je zato treba prednostno vključiti družinske člane (ožje in širše) vojakov vseh starostnih skupin. Za oblikovanje skupin za podporo družinam so odgovorni poveljniki, katerih pripadniki odhajajo v mednarodne operacije in na misije. Zagotavljanje sredstev za njihovo delovanje pa mora biti v pristojnosti vojašniških klubov in centrov za celostno skrb za pripadnike. Za izvajanje programov in aktivnosti v okviru vojašniškega kluba so zelo pomembni prostovoljci, ki jih bodo tudi izvajali.

Za proučeni primer društva Vojašniški klub Maribor velja, da so se ljudje vključili v društvo zaradi zadovoljevanja svojih potreb po druženju in izvajanju določenih

aktivnosti, povezanih z aktivnim preživljanjem prostega časa. Tako so dobili občutek pripadnosti določeni skupini oziroma skupni identiteti (»mi«), ki ima enake cilje in interese. Čeprav interesi društva temeljijo na poklicnem okolju članov (korenine so v pripadnikih SV), so znotraj sekcij interesi še bolj posebni, s čimer društvo tudi širi interesni krog na interesne kroge svojih članov. V društvu lahko člani širijo in razvijajo medsebojne odnose in prispevajo s svojim delom k razvoju in širjenju društva.

Verjamemo, da se bo vlaganje v klube kot skupnosti za podporo družinam vojaških pripadnikov povrnilo v obliki produktivnosti na delovnem mestu, pripravljenosti in ohranitve zaposlenih v SV. Tako se namreč postavljajo v ospredje posameznik in njegovi interesi, kar je značilno za profesionalno vojaško organizacijo.

Literatura

1. *Direktiva za razvoj in izvajanje celostne skrbi za pripadnike Slovenske vojske, Ljubljana: MO RS/GŠSV, 2007.*
2. Duprey, T. N., 1993. *International Military and Defense Encyclopedia*. 2. Washington, New York: Macmillan Library Reference.
3. Jelušič, L., 2002. *Ritualizacija čustev v vojaški organizaciji. Teorija in praksa*. Let. 39, 1/2002, str. 112–132.
4. Košir, M., Kordeš, U., Jeriček, H., Šugman Bohinc, L. in Čačinovič Vogrinčič, G., 2007. *Preventiva za družinske patologije: grajenje skupnosti*. Ljubljana: zaključno poročilo.
5. Manos, A. M., 1994. *America's army family yesterday, today, and tomorrow*. Annapolis: Unitet States Army.
6. *The Family Support Group (FSG) Leader's Handbook*. U. S. Army Research Institute.
7. Zellman, L., Gail in Johansen, S., Anne., 1995. *Military Child Care: Towards and Integrated Delivery System*. *Armed Forces and Society IV*: 639–659.